

جلسه بیست و نهم- درس خارج مهدویت - ۳ / ۱۰ / ۹۱

بسم الله الرحمن الرحيم - الحمد لله رب العالمين وصلى الله على محمد وآله الطاهرين سيما امام زماننا روحی و ارواح من سواه لتراب مقدمه الفداه.

مقدمه

بحث ما راجع به بررسی روایات و احادیثی بود که بعضی از معاصرین به آن استناد کرده‌اند. فاضل معاصر با توجه به انکار رجعت و تشکیک در رجعت ائمه طاهرين: و همچنین با قبول این فرض که سال های متمادی بعد از رحلت یا شهادت امام زمان ۴، قبل از قیامت فاصله است، معتقد است که حکومت دوباره در دست اولیاء صالح - نه معصومین، چون معتقد است معصومین رجعتی ندارند - قرار می گیرد. ایشان، ظاهراً تأکید داشتند که بعضی از اولیاء از اولاد آن حضرت هستند. ما در ادامه بحث، برای بررسی ادله شان، بعضی از روایات را نقل کردیم و گفتیم که عباراتی مثل «و الْقَوَامُ مِنْ بَعْدِهِ» و اینکه مسجد سهله، منزل امام زمان ۷ «مَنْزِلُ صَاحِبِنَا» است، ظهور در ائمه طاهرين: بعد از امام زمان ۴ دارد و این ظهور قرائنی هم دارد که به روایات آن اشاره می کنیم.

روایت اول

«الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِيُّ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوُشَاءِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَائِذٍ عَنْ أَبِي حَدِيجَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ۷ أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الْقَائِمِ فَقَالَ كُلُّنَا قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ وَاجِدٌ بَعْدَ وَاجِدٍ حَتَّى يَجِيءَ صَاحِبُ السَّيْفِ فَإِذَا جَاءَ صَاحِبُ السَّيْفِ جَاءَ بِأَمْرِ غَيْرِ الَّذِي كَانَ» [۱]. [ftn1]

ابو خدیجه از امام صادق ۷ راجع به امام قائم ۷ پرسید، حضرت فرمود: همه ما قائم به امر خدائیم: یکی پس از دیگری تا زمانی که صاحب شمشیر بیاید، چون صاحب شمشیر آمد، امر و دستوری غیر از آنچه بوده می آورد.

* «قوام» در روایت، جمع قائم است «كُلُّنا قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ»، پس این روایت می تواند قرینه بر این باشد که منظور از «وَالْقَوَامُ مِنْ بَعْدِهِ» در روایت دیگر، همان ائمه طاهرین می باشند.

روایت دوم

«عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ زَيْدِ أَبِي الْحَسَنِ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَبِي نَعِيمٍ قَالَ أَتَيْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ۷ وَهُوَ بِالْمَدِينَةِ فَقُلْتُ لَهُ عَلِيُّ نَذَرَ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ إِنْ أَنَا لَقَيْتُكَ أَنْ لَا أَخْرُجَ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى أَعْلَمَ أَنَّكَ قَائِمٌ آلِ مُحَمَّدٍ أَمْ لَا فَلَمْ يُجِبْنِي بِشَيْءٍ فَأَقَمْتُ ثَلَاثِينَ يَوْمًا ثُمَّ اسْتَقْبَلَنِي فِي طَرِيقٍ فَقَالَ يَا حَكَمُ وَإِنَّكَ لَهَا هُنَا بَعْدُ فَقُلْتُ نَعَمْ إِنِّي أَخْبَرْتُكَ بِمَا جَعَلْتَ لِلَّهِ عَلَيَّ فَلَمْ تَأْمُرْنِي وَ لَمْ تَنْهِنِي عَنْ شَيْءٍ وَ لَمْ تُجِبْنِي بِشَيْءٍ فَقَالَ بَكَرْ عَلَيَّ غُدْوَةَ الْمَنْزِلِ فَعَدَوْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ ۷ سَلْ عَنْ حَاجَتِكَ فَقُلْتُ إِنِّي جَعَلْتُ لِلَّهِ عَلَيَّ نَذْرًا وَ صِيَامًا وَ صَدَقَةً بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ إِنْ أَنَا لَقَيْتُكَ أَنْ لَا أَخْرُجَ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى أَعْلَمَ أَنَّكَ قَائِمٌ آلِ مُحَمَّدٍ أَمْ لَا فَإِنْ كُنْتُ أَنْتَ زَابِطُكَ وَ إِنْ لَمْ تَكُنْ أَنْتَ سِرْتُ فِي الْأَرْضِ فَطَلَبْتُ الْمَعَاشَ فَقَالَ يَا حَكَمُ كُلُّنَا قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ قُلْتُ فَأَنْتَ الْمَهْدِيُّ قَالَ كُلُّنَا نَهْدِي إِلَى اللَّهِ قُلْتُ فَأَنْتَ صَاحِبُ السَّيْفِ قَالَ كُلُّنَا صَاحِبُ السَّيْفِ وَ وَارِثُ السَّيْفِ قُلْتُ فَأَنْتَ الَّذِي تَقْتُلُ أَغْدَاءَ اللَّهِ وَ يَعْرِضُكَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ وَ يَظْهَرُ بِكَ دِينُ اللَّهِ فَقَالَ يَا حَكَمُ كَيْفَ أَكُونُ أَنَا وَ قَدْ بَلَغْتُ خَمْسًا وَ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَ إِنْ صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ أَقْرَبُ عَهْدًا بِاللَّيْنِ مِنِّي وَ أَحَفُّ عَلَى ظَهْرِ الدَّابَّةِ»

حکم بن ابی نعیم گوید: در مدینه خدمت امام باقر ۷ رسیدم و عرض کردم: من بین رکن و مقام (خانه کعبه) نذر کرده و به عهده گرفته‌ام که اگر شما را ملاقات کنم، از مدینه بیرون نروم تا زمانی که بدانم شما قائم آل محمد هستی یا نه. حضرت هیچ پاسخی به من نفرمود. من ۳۰ روز در مدینه بودم، سپس در بین راه به من برخورد و فرمود: ای حکم! تو هنوز این جایی؟ گفتم آری، من نذری که کرده‌ام به شما و شما مرا امر و نهی ننموده و پاسخی نفرمودید. فرمود: فردا صبح زود منزل من بیا. فردا خدمتش رفتم، فرمود: مطلبت را بپرس. عرض کردم: من بین رکن و مقام نذر کرده و روزه و صدقه‌ای برای خدا به عهده گرفته‌ام که اگر شما را ملاقات کردم از مدینه بیرون نروم، جز آنکه بدانم شما قائم آل محمد هستی یا نه؟ اگر شما هستی ملازم خدمت باشم و اگر نیستی، در روی زمین بگردم و در طلب معاش برآیم. فرمود: ای حکم! همه ما قائم بامر خدا هستیم. عرض کردم: شما مهدی هستی، فرمود: همه ما بسوی خدا هدایت می‌کنیم. عرض کردم: شما صاحب شمشیری: فرمود: همه ما صاحب شمشیر و وارث شمشیریم. عرض کردم: شما هستی آن که دشمنان خدا را می‌کشی و دوستان خدا به وسیله شما عزیز می‌شوند و دین خدا آشکار می‌گردد؟ فرمود: ای حکم! چگونه من او باشم، در صورتی که به ۴۵ سالگی رسیده‌ام؟ و حال آن که صاحب این امر از من به دوران شیرخوارگی نزدیکتر و هنگام سواری چالاکتر است.

* طبق این روایت هم، منظور از قوام، همان ائمه طاهرین: می باشند.

مرحوم صدر صاحب کتاب تاریخ ما بعد الظهور بعد از ذکر تعدادی از روایات، عبارت دو دعا را برای اثبات ادعای خویش، بیان می کند.

«وفي عدد من الأدعية الواردة في المصادر الإمامية الدعاء لهؤلاء الأولياء الصالحين بعد الدعاء للمهدي و في بعض الأدعية المكرسة للدعاء للمهدي (ع) والثناء عليه...»

این دعا را مرحوم ابن طاووس در جمال الاسبوع ذکر کرده است. دعای مفصلی است که از امام رضا ۷ نقل شده که برای صاحب الامر این گونه دعا کنید. ما بعضی از قسمت های آن را ذکر می کنیم.

روایت اول

«حَدَّثَنِي الْجَمَاعَةُ الَّذِينَ قَدَّمْتُ ذِكْرَهُمْ فِي عِدَّةِ مَوَاضِعٍ مِنْ هَذَا الْكِتَابِ بِإِسْنَادِهِمْ إِلَى جَدِّي أَبِي جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ تَقَاهُ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ بِالْأَمَانِ وَالرَّضْوَانِ يَوْمَ الْحِسَابِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي جَبْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَ الْحَمِيرِيِّ وَ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ كُلَّهُمْ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَوْلِدٍ [مَزَارٍ] وَ صَالِحِ بْنِ السَّنْدِيِّ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَ رَوَاهُ جَدِّي أَبُو جَعْفَرٍ الطُّوسِيُّ فِيمَا يَزُودُهُ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بَعْدَهُ طُرُقٌ تَرَكْتُ ذِكْرَهَا كَرَاهِيَةً لِلإِطَالَةِ فِي هَذَا الْمَكَانِ يَزُودِي عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ الرَّضَا ۷ كَانَ يَأْمُرُ بِالدُّعَاءِ لِصَاحِبِ الْأَمْرِ ۷ بِهَذَا

اللَّهُمَّ اذْفَعْ عَنْ وَلِيِّكَ وَ خَلِيفَتِكَ وَ حُجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ وَ لِسَانِكَ الْمُعَبِّرِ عَنْكَ بِإِذْنِكَ النَّاطِقِ بِحُكْمَتِكَ وَ غَيْنِكَ النَّاطِرَةِ عَلَى بَرِّيَّتِكَ...

اللَّهُمَّ أَغْطِهِ فِي نَفْسِهِ وَ أَهْلِهِ وَ وَلَدِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ وَ أُمَّتِهِ وَ جَمِيعِ رَعِيَّتِهِ مَا تُقَرُّ بِهِ غَيْنُهُ وَ تُسَرُّ بِهِ نَفْسُهُ وَ تَجْمَعُ لَهُ مُلْكُ الْمَمْلَكَاتِ كُلِّهَا قَرِيبَهَا وَ بَعِيدَهَا وَ عَزِيزَهَا وَ ذَلِيلَهَا حَتَّى يَجْرِيَ حُكْمُهُ عَلَى كُلِّ حَكِيمٍ وَ يَغْلِبَ بِحَقِّهِ كُلُّ بَاطِلٍ

* از این فقره در دعا استفاده می شود حضرت مهدی دارای فرزندان و ذریه می باشد ولی این که حاکمیت و حکومت بعد از امام زمان ۴ در دست فرزندان قرار گیرد، چنین استفاده ای نمی شود.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى وِلَاةِ عَهْدِهِ وَ الْأُئِمَّةِ مِنْ بَعْدِهِ وَ بَلِّغْهُمْ أَمَالَهُمْ وَ زِدْ فِي آجَالِهِمْ وَ أَعِزَّ نَصْرَهُمْ وَ تَمِّمْ لَهُمْ مَا أَسْنَدْتَ إِلَيْهِمْ فِي أَمْرِكَ لَهُمْ وَ ثَبَّتْ دَعَائِمَهُمْ وَ اجْعَلْنَا لَهُمْ أَغْوَانًا وَ عَلَى دِينِكَ أَنْصَارًا فَإِنَّهُمْ مَعَايِدُنْ كَلِمَاتِكَ وَ أَرْكَانُ تَوْحِيدِكَ

وَدَعَائِمُ دِينِكَ وَوَلَاةُ أَمْرِكَ وَخَالِصَتُكَ مِنْ عِبَادِكَ وَصَفْوَتُكَ مِنْ خَلْقِكَ وَأُولِيَاؤُكَ وَسَلَائِلُ أَوْلِيَائِكَ وَصَفْوَةُ أَوْلَادِ
رُسُلِكَ وَالسَّلَامُ عَلَيْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ»[۲]. [ftn2 #]

* از عبارت «وَلَاةِ عَهْدِهِ» که به معنای استانداران و فرماندارانی است که در عهد حضرت و از طرف امام، مسئولیت و ولایت دارند، استفاده می شود که اینها در دوران خود حضرت، خدمت می کنند نه این که بعد از دوران امام، حکومت نمایند.

* عبارت «وَالْأَيْمَةُ مِنْ بَعْدِهِ» ظهور در امامان: بعد از امام زمان ۴ دارد و از طرفی با روایات رجعت ائمه طاهرين سازگاری دارد. این عبارت نمی تواند ثابت کند که حکومت بعد از امام زمان ۴ در دست اولیای صالحین است مگر اینکه بگوییم اولیاء صالحین همان ائمه هستند که فاضل معاصر، این فرض را منکر شد. پس چنین روایتی، دلالتی بر حاکمیت معصومین ندارد و نمی تواند دلیل ادعای ایشان قرار گیرد.

* کسانی که قائلند، امام در دوران غیبت اولادی ندارد، شاید این روایت، دلیلی از طرف مقابل، بر اولاد داشتن حضرت باشد، پس حد دلالتش این است که امام اولاد دارد، هرچند چنین استفاده ای هم قابل خدشه است زیرا که می توان در سند روایت تشکیک کرد. تمام طرق روایت به دو نفر: صالح بن سندی و اسماعیل بن مولد، بر می گردد که این دو از یونس بن عبدالرحمن نقل روایت می کنند. اسماعیل بن مولد، از او ذکری در کتب رجال نیامده، پس مهمل است. صالح بن سندی هم همان مشکل اسماعیل را دارد هر چند مرحوم مامقانی که از معاصرین است، تلاش می کند که ایشان را به مرتبه حسن برساند.

* تسامح در ادله سنن طریق دیگری است که می توان برای استناد به این روایت از آن استفاده کرد. مرحوم خوئی، سه بیان و مرحوم مجلسی، پنج بیان در مرآت العقول [۲]. [ftn3 #] برای روایات من بلغ، ذکر کرده اند.

روایت دوم

این روایت هم، دعایی است که یونس بن عبد الرحمان از امام رضا ۷ نقل کرده است. از عبارت، استفاده می شود که با روایت قبلی، یکی باشد.

« مَا حَدَّثَ بِهِ الشَّرِيفُ الْجَلِيلُ أَبُو الْحُسَيْنِ زَيْدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْعَلَوِيُّ الْمُحَمَّدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ [الْحَسَنِ الْعَلَوِي] الْغُمَرَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَمَّامٍ بْنِ سَهْلٍ الْكَاتِبُ وَ مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ بْنِ أَحْمَدَ الْمَالِكِيِّ جَمِيعاً عَنْ شُعَيْبِ بْنِ أَحْمَدَ الْمَالِكِيِّ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مَوْلَانَا أَبِي الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا ع أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ بِالِدُعَاءِ لِلْحُجَّةِ صَاحِبِ الزَّمَانِ ع فَكَانَ مِنْ دُعَائِهِ لَهُ ص اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ادْفَعْ عَنْ

وَلِيكَ وَخَلِيفَتِكَ وَحُجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ وَ لِسَانِكَ الْمُعَبَّرِ عَنْكَ بِإِذْنِكَ النَّاطِقِ بِحُكْمَتِكَ وَ عَيْنِكَ النَّاطِرَةِ فِي بَرِيَّتِكَ وَ شَاهِدَا [الشَّاهِدِ] عَلَى عِبَادِكَ الْجَحْجَاحِ الْمُجَاهِدِ الْمُجْتَهِدِ عَبْدِكَ الْعَاذِ بِكَ اللَّهُمَّ وَ أَعِذْهُ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقْتَ وَ ذَرَأْتَ وَ بَرَأْتَ وَ أَنْشَأْتَ وَ صَوَّرْتَ وَ أَحْفَظْهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ مِنْ قَوْفِهِ وَ مِنْ تَحْتِهِ بِحِفْظِكَ الَّذِي لَا يَضِيعُ مِنْ حِفْظَتِهِ بِهِ...

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ الْقَائِمَ الْمُنتَظَرَ وَ الْإِمَامَ الَّذِي بِهِ تَنْتَصِرُ وَ أَيْدُهُ بِنَصْرِ عَزِيزٍ وَ فَتْحِ قَرِيبٍ...

اللَّهُمَّ فَصِّلْ عَلَيْهِ وَ عَلَى آبَائِهِ وَ أَعْطِهِ فِي نَفْسِهِ وَ وَلَدِهِ وَ أَهْلِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ وَ أُمَّتِهِ وَ جَمِيعِ رَعِيَّتِهِ مَا تُقَرُّ بِهِ عَيْنُهُ وَ تَسُرُّ بِهِ نَفْسُهُ...

اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى وَلَاةِ عُهُودِهِ وَ بَلَّغُهُمْ آمَالَهُمْ وَ زِدْ فِي آجَالِهِمْ وَ انْصُرْهُمْ وَ تَمِّمْ لَهُمْ مَا أَسْنَدْتَ إِلَيْهِمْ مِنْ أَمْرِ دِينِكَ»[۴].[#ftn4]

* قرائن و عبارتی مثل: «اللَّهُمَّ وَ أَعِذْهُ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقْتَ وَ ذَرَأْتَ...» و یا «اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ الْقَائِمَ الْمُنتَظَرَ» در متن دعا هست که استفاده می شود که این دعا خاص به امام دوازدهم ۷ است لذا گفته بعضی که این دعا مخصوص امام زمان نیست بلکه برای هر یک از ائمه هم می توان این دعا را قرائت کرد، صحیح نمی باشد. منتظر از القاب امام دوازدهم است و عامه و خاصه این لقب را برای امام زمان ۴ نقل می کنند حتی عامه ای مثل ذهبی که عناد نیز دارند. این لقب را برای امام زمان ۴ می آورند.

* شاهد در عبارت «اللَّهُمَّ فَصِّلْ عَلَيْهِ وَ عَلَى آبَائِهِ وَ أَعْطِهِ فِي نَفْسِهِ وَ وَلَدِهِ وَ أَهْلِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ...» می باشد، بنابراین آخرین حد دلالت از روایت این است که امام زمان ۴، فرزند و اهل و ذریه ای دارند اما اینکه امور حکومت به دست فرزند و اهل و ذریه او باشد، از این روایت، استفاده نمی شود و همچنین اشاره ای به حکومت صالحین بعد از امام ندارد بلکه اشاره به حکومت ائمه طاهرین: دارد.

این روایات، عمده ادله ای بود که برای حاکمیت اولیاء و نقل دادن آن به فرزندان امام زمان ۴ به آن استناد شده بود.

بیان علامه مجلسی در کلام مرحوم صدر

مرحوم صدر در کتاب تاریخ ما بعد الظهور، پس از بیان ادله برای حاکمیت اولیاء صالحین، کلام مرحوم مجلسی و علامه طبرسی را در این زمینه بیان کرده و سپس اشکال خود را بیان می کند.

«هذا، وقد حاول المجلسي في البحا أن يرفع التنافي بين هذه الأخبار من حيث كونها دالة على إيكال الرئاسة العليا بعد المهدي إلى غير الأئمة المعصومين عليهم السلام، وبين القول بالرجعة الذي يقول: بإيكال الرئاسة إلى الأئمة المعصومين أنفسهم. حيث قال: هذه الأخبار مخافة للمشهور- يعني القول: بالرجعة وطريق التأويل أحد وجهين»

علامه مجلسي كوشیده است تا تعارض بین این اخبار (حاکمیت اولیاء صالحین بعد از امام زمان) و قول به رجعت را (حاکمیت امامان معصوم پس از حکومت امام زمان) بر طرف سازد. آن جا که می گوید: این اخبار، مخالف قول مشهور- یعنی رجعت- می باشد. و سپس یکی از دو صورت زیر را برای تأویل آن روایات مطرح می نماید:

الأول: أن يكون المراد بالإثني عشر مهدياً: النبي وسائر الأئمة سوى القائم (ع)، بأن يكون ملكهم بعد القائم...

(مقصود از دوازده مهدی، پیامبر ۹ و امامان دیگر (غیر از مهدی) ۷ است که پس از قائم ۴ حکومت خواهند کرد.)

والثاني: أن يكون هؤلاء المهديون من أحبّاء القائم هادين للخلق في زمن سائر الأئمة الذين رجعوا، لئلا يخلو الزمان من حجة. وإن كان أوصياء الأنبياء الأئمة حججاً أيضاً. والله تعالى أعلم

(آن مهدی ها، از دوستان قائم ۴ هستند که در زمان رجعت امامان معصوم : به هدایت مردم می پردازند تا زمین از حجت الهی خالی نماند (چون اگر امام زمان ۴ شهید بشود و رجعتی نباشد و حکومت دست اولیاء باشد و معصومین نباشند، زمین از حجت خالی می شود) زیرا اوصیای پیامبران و اوصیای امامان نیز حجت خدا هستند.)

*: اوصیاء انبیاء، حجت هستند، وصی بودن شان اگر ثابت شد حجت بودن شان هم ثابت است. اما مرحوم صدر می فرماید: اولیاء، بنابراین اگر اوصیاء بودن شان ثابت شد حرف مرحوم مجلسی هم ثابت است.

مرحوم صدر در ادامه، کلام علامه طبرسی را بیان می کند:

اما کلام طبرسی: «وقال الطبرسي في أعلام الوري: وجاءت الرواية الصحيحة بأنه ليس بعد دولة القائم دولة لأحد، إلا ما روي من قيام ولده إن شاء الله ذلك، ولم ترد في الرواية على القطع والثبات. وأكثر الروايات أنه لن يمضي - يعني المهدي القائم - من الدنيا إلا قبل القيامة بأربعين يوماً، يكون فيها الهرج.»

در روایتی صحیح آمده: پس از قائم ۴ کسی حکومت نخواهد کرد اما درباره حکومت فرزند آن حضرت روایتی قطعی نرسیده است. در بیشتر روایات آمده که امام مهدی ۴ چهل روز پیش از برپایی قیامت از دنیا می رود و در این چهل روز جز آشوب و نابسامانی چیز دیگری نیست.

«هذا ما قالته المصادر الإمامية، ولم نجد لدولة ما بعد المهدي في المصادر العامة أي أثر»

این‌ها مطالبی بود که از منابع امامیه نقل کردیم؛ اما در منابع عامه اثری از موضوع دولت پس از مهدی نمی‌باشد.

* البته در کتب عامه مسائلی مانند این که: دویست سال هرج و مرج می‌شود، آمده است، مگر اینکه مقصود آقاي صدر، حاکمیت باشد که در مصادر عامه هم چیزی وارد نشده است.

اشکال مرحوم صدر بر علامه مجلسی

ونورد أن نعلق أولاً على كلام المجلسي: انه يعترف سلفاً أن كلا الوجهين نحو من أنحاء التأويل، والتأويل دائماً خلاف الظاهر، فلا يصار إليه إلا عند الضرورة، ولا يكفي مجرد الإمكان أو الإحتمال لإثباته

نقد سخن علامه مجلسی: وی برای توجیه روایات دست به تأویل زده، در حالی که می‌دانیم تأویل همواره بر خلاف ظاهر است و تنها در هنگام ضرورت می‌توان به آن دست زد و مجرد امکان و یا احتمال نمی‌تواند آن را ثابت نماید

وعلى اي حال، فالوجه الأول حاول فيه المجلسي على ان يقول أن الأولياء الإثني عشر بعد المهدي هم الأئمة المعصومون الإثنا عشر أنفسهم، فترتفع المعارضة بين روايات الأولياء وروايات الرجعة. ويكون المراد منهما معاً الأئمة المعصومين أنفسهم

به هر روی، مجلسی می‌کوشد در صورت اول بگوید: اولیای دوازده‌گانه‌ای که پس از مهدی ۷ خواهند آمد، همان امامان دوازده‌گانه‌اند. بدین ترتیب تعارض بین روایات اولیا و روایات رجعت بر طرف می‌شود و مراد از امامان دوازده‌گانه بعد و قبل از مهدی ۷ همین‌ها خواهد بود.

إلا أن هذا الوجه قابل للمناقشة من وجوه نذكر منها اثنين:

ولی این سخن اشکالاتی دارد که به دو اشکال مهم اشاره می‌شود:

الوجه الأول: إن عدداً من روايات الأولياء التي سمعناها، تنص على أن الأولياء الإثني عشر من ولد الإمام المهدي قال في أحد الأخبار: «ثم يكون من بعده اثني عشر مهدياً، فإذا حضرته الوفاة - يعني المهدي - فليسلمها إلى ابنه أول المهديين» و قال في الدعاء « والأئمة من ولده» مع أن الأئمة المعصومين السابقين هم آباء الإمام المهدي (ع) بكل وضوح

اول: در شماری از روایات که آوردیم، تصریح شده است که اولیای دوازده‌گانه همگی از فرزندان امام مهدی علیه السلام می‌باشند. در یکی از این اخبار آمده است: «آنگاه پس از او، دوازده مهدی خواهند آمد. وقتی رحلت امام

مهدی فرا برسد، خلافت را تحویل فرزندش که اولین از مهدی‌هاست خواهد سپرد» و در دعا آمده است «و الائمة من ولده» در صورتی که امامان معصوم، پدران امام زمان می باشد.

* ایشان در ابتدا می فرماید، «إن عدداً من روايات الأولياء...» در حالی که برای شاهد مطلب خویش به روایت شیخ طوسی تمسک می کنند که از نظر سندی مشکل دارد. علی ابن سنان و جعفر مصری در روایت مهمل اند. شما چگونه در بحث عقایدی به یک روایت ضعیف تمسک می کنید ولی صدها روایت رجعت را قبول نکرده و زیر سوال می برید.

* عبارت «والائمة من ولده» در جمال الاسبوع به صورت «من بعده» آمده است. البته در صلوات ضراب اصفهانی بصورت «من ولده» آمده است که باید اعتبار آن، بررسی شود.

وَ آخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

[۱]. [ftnref1_#]. کلینی، الکافی، ج ۱، ص: ۵۳۷

[۲]. [ftnref2_#]. سید بن طاووس، جمال الأسبوع بکمال العمل المشروع؛ ص ۵۰۶ و بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۳۳۰

[۳]. [ftnref3_#]. مرآة العقول: ۸.

[۴]. [ftnref4_#]. سید بن طاووس، جمال الأسبوع بکمال العمل المشروع؛ صص ۵۱۲ - ۵۱۶

شاید این موارد نیز مورد علاقه شما باشد